

του Μιχαήλ Χούλη, Θεολόγου

Ένα πρωί, ο Χριστός με τους μαθητές του αναχώρησε από την Ιουδαία και πήγαινε στην Γαλιλαία, δια μέσου της χώρας των Σαμαρειτών. Κατά το μεσημέρι έφτασε κοντά στην πόλη της Σαμάρειας, τη Συχάρ, όπου σταμάτησε για να αναπαυθεί. Η Συχάρ, ή Συχέμ, ήταν η πρωτεύουσα των Σαμαρειτών. Ονομαζόταν και Νεάπολις, σήμερα δε ονομάζεται Ναβλούς. Είχε μεγάλη θρησκευτική σημασία γιατί εκεί γνωρίστηκε ο Θεός με τον Αβραάμ, εκεί ο Ιακώβ έσκαψε πηγάδι και το δώρισε στο γιο του Ιωσήφ. Υπάρχει μάλιστα μέχρι και σήμερα και λέγεται Βιρ Ζακούμπ (πηγάδι του Ιακώβ).

Κουρασμένος από την οδοιπορία ο Ιησούς καθόταν σ' εκείνο το πηγάδι του Ιακώβ. Ήταν περίπου 12 το μεσημέρι. Έρχεται τότε μια γυναίκα από τη Σαμάρεια να βγάλει νερό. Της λέει ο Ιησούς: «Δώσε μου να πιώ». Γιατί οι μαθητές του είχαν φύγει στην πόλη να αγοράσουν τρόφιμα. Του λέει λοιπόν η γυναίκα: «Πώς εσύ που είσαι Ιουδαίος ζητάς από μένα να σου δώσω να πιείς, αφού εγώ είμαι γυναίκα Σαμαρείτιδα;» Διότι δεν επικοινωνούσαν οι Ιουδαίοι με τους Σαμαρείτες, αφού οι τελευταίοι θεωρούνταν από τους Ιουδαίους αιρετικοί, τους κατηγορούσαν πως είχαν υποστεί επιμειξία με γειτονικούς λαούς (Βαβυλώνιους, Σύριους κ.α.), και είχαν αναπτύξει συγκρητιστική θρησκεία με ανάμειξη ιουδαϊκών και ειδωλολατρικών στοιχείων. Γι' αυτό οι Ιουδαίοι, μετά την επιστροφή τους από τη Βαβυλώνια αιχμαλωσία (586 π.Χ.), αρνήθηκαν να ενωθούν μαζί τους. Επομένως φαινόταν και στην Σαμαρείτισσα αδιαπέραστο το εθνικό, θρησκευτικό και κοινωνικό τείχος που τους χώριζε, αλλά δεν έπαυε να είναι ανοικτή προς το ελπιδοφόρο και νέο.

Καταλύει όμως τα εμπόδια ο Χριστός και ενώνει τα διασπασμένα και κομματιασμένα μέρη της προσωπικότητάς μας, όπως ακυρώνει και κάθε έχθρα σε διαπροσωπικό επίπεδο. Της απάντησε ο Ιησούς και της είπε: «Αν γνώριζες τη δωρεά του Θεού και ποιος είναι αυτός που σου λέει 'δώσε μου να πιω', τότε εσύ θα του ζητούσες κι εκείνος θα σου έδινε ζωντανό νερό». Του λέει η γυναίκα: «Κύριε, ούτε κουβά δεν έχεις και το πηγάδι είναι βαθύ. Από πού λοιπόν έχεις το ζωντανό νερό; Μήπως είσαι μεγαλύτερος από τον πατέρα μας τον Ιακώβ, που μας έδωσε το πηγάδι; Και ήπια και ο ίδιος από αυτό και οι γιοι του και τα ζωντανά του;» Της απάντησε ο Ιησούς και της είπε: «Όποιος πίνει απ' αυτό το νερό θα διψάσει και πάλι. Όποιος όμως πιεί απ' το νερό που εγώ θα του δώσω, δεν θα διψάσει ποτέ, στον αιώνα, αλλά το νερό που θα του δώσω θα γίνει μέσα του πηγή νερού, που θ' αναβλύζει ζωή αιώνια». Του λέει η γυναίκα τότε: «Κύριε, δώσε μου αυτό το νερό, για να μη διψάω, ούτε να έρχομαι εδώ για να βγάζω από το πηγάδι». Ο Χριστός μιλούσε για την πνευματική πηγή της χάριτος του Αγίου Πνεύματος που ο ίδιος χορηγεί, εννοούσε ότι εκείνος είναι 'το ύδωρ το ζων', ενώ η αντίληψη της Σαμαρείτισσας δεν μπορούσε να υπερβεί τα κοσμικά και υλικά.

Για να την οδηγήσει προς τα Ουράνια, ο Ιησούς αρχίζει παιδαγωγικά από τα γήινα και προσωπικά. Της λέει: «Πήγαινε φώναξε τον άντρα σου κι έλα εδώ». Απάντησε η γυναίκα και είπε: «Δεν έχω άντρα». Της λέει ο Ιησούς: «Σωστά είπες ότι 'δεν έχω άντρα'. Γιατί πέντε άντρες είχες και αυτός που έχεις τώρα δεν είναι άντρας σου.

Αυτό που είπες ήταν αλήθεια». Της αποκαλύπτει δηλαδή ότι δεν μπόρεσε μέχρι εκείνη τη στιγμή να οργανώσει συναισθηματικά τη ζωή της και να κάνει την οικογένεια που επιθυμούσε. Η γυναίκα άρχισε να νοιώθει ότι βρίσκεται μπροστά σε προφήτη και ο εγωισμός της υποχωρεί. Αφού έχει λοιπόν μπροστά της έναν προορατικό προφήτη, που ανήκει μάλιστα στους Ιουδαίους, ήρθε η ώρα να ρωτήσει και διευκρινίσει την σημαντικότερη διαφορά μεταξύ τους. Του λέει λοιπόν: «Κύριε, βλέπω πως είσαι προφήτης. Οι προπάτορές μας σ' αυτό το βουνό (το Γαριζίν) προσκυνούσαν το Θεό, ενώ εσείς λέτε ότι στα Ιεροσόλυμα είναι ο τόπος, που πρέπει κανείς να τον λατρεύει». Της λέει ο Ιησούς: «Γυναίκα, πίστεψέ με, έρχεται η ώρα που ούτε σ' αυτό βουνό, ούτε στα Ιεροσόλυμα θα προσκυνήσετε τον Πατέρα..... αλλά έρχεται η ώρα, και τώρα κιόλας ήρθε, όταν οι αληθινοί προσκυνητές θα λατρεύουν το Θεό πνευματικά και αληθινά. Γιατί ο Πατέρας τέτοιους προσκυνητές θέλει». «Πνεύμα είναι ο Θεός, κι αυτοί που τον προσκυνάνε, με πνεύμα και αλήθεια πρέπει να προσκυνάνε». Για τον Χριστό επομένως η σωστή και καρδιακή λατρεία είναι θέμα τρόπου ζωής και όχι γεωγραφικού τόπου. Του λέει στη συνέχεια η γυναίκα: «Ξέρω ότι έρχεται ο Μεσσίας, ο λεγόμενος Χριστός. Όταν θα έρθει Εκείνος, θα μας τα φανερώσει όλα». Της λέει ο Ιησούς: «ΕΓΩ ΕΙΜΑΙ, που σου μιλάω».

Μόνο στο σημείο αυτό, και στην περίπτωση βέβαια της θεραπείας τού εκ γενετής τυφλού, αποκαλύπτει ο Ιησούς τόσο καθαρά τη μεσσιανικότητά Του. Εδώ, γιατί οι Σαμαρείτες δεν είχαν εθνικιστικές και σωβινιστικές αντιλήψεις για τον μοναδικό Απεσταλμένο του Κυρίου, όπως οι Ιουδαίοι, και δεν κινδύνευε να εκληφθεί ως επαναστάτης καθοδηγητής Μεσσίας κατά των Ρωμαίων. Όταν σε λίγο ήρθαν και οι μαθητές Του, παραξενεύτηκαν που μιλούσε με μια γυναίκα. Διότι οι γυναίκες θεωρούνταν τότε από τους δασκάλους ανεπίδεκτες μαθήσεως και δεν τις έπαιρναν μαθήτριες. Πολύ περισσότερο μάλιστα στην συγκεκριμένη περίπτωση, που η γυναίκα ήταν και αλλοεθνής. Ο Χριστός όμως δεν τηρούσε τους τύπους και τις εσφαλμένες παραδόσεις, αλλά γεννήθηκε για να οδηγήσει στην αλήθεια κάθε καλοπροαίρετο άνθρωπο, ανεξάρτητα από φύλο, φυλή, τάξη, χρώμα κ.λπ. Κανείς από τους μαθητές Του δεν του είπε βέβαια «τι ζητάς» ή «τι λες μαζί της;», διότι τον σέβονταν και τον παραδέχονταν ως έξοχο διδάσκαλο.

Η γυναίκα λοιπόν άφησε τη στάμνα της (δείγμα πνευματικής έκπληξης και στροφής στην άνωθεν αλήθεια), έφυγε στην πόλη και λέει στους ανθρώπους: «Ελάτε να δείτε έναν άνθρωπο που μου είπε όλα όσα έχω κάνει. Μήπως αυτός είναι ο Χριστός;» Ιεραποστολή έκανε λοιπόν η Σαμαρείτισσα, όπως φαίνεται μετανιωμένη πλέον, αφού αποκαλύπτει τόσο ανοιχτά τις αλλεπάλληλες σχέσεις της. Και την οποία ιεραποστολή με ζήλο συνέχισε στην υπόλοιπη ζωή της ως αγία Φωτεινή, που έμεινε στην ιστορία ως Ισαπόστολος και μαρτύρησε επί Νέρωνος (Η μνήμη της εορτάζεται και στις 26 Φεβρουαρίου). Στην ουσία δείχνει και σε μας το χρέος της διακονίας μας απέναντι στους άλλους. Βγήκαν λοιπόν από την πόλη και έρχονταν κοντά Του. Εν τω μεταξύ όμως τον παρακαλούσαν οι μαθητές Του λέγοντας: «Ραββί, φάε». Μα αυτός τους είπε: «Έχω εγώ φαγητό να φάω, που εσείς δεν το ξέρετε». Οι μαθητές λοιπόν (νήπια ακόμη τότε στα πνευματικά), έλεγαν μεταξύ τους: «Μήπως του έφερε κανείς να φάει;» Τους λέει ο Ιησούς: «Το δικό μου φαγητό είναι το να κάνω το θέλημα αυτού που μ' έστειλε. Και να τελειώσω το έργο του.

Δεν λέτε εσείς, συνέχισε, όταν τελειώνετε τη σπορά, ότι τέσσερις μήνες είναι ακόμη κι έρχεται ο θερισμός; Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο στην περίπτωση του 'θερισμού' ψυχών για τον νέο κόσμο του Θεού. Νά, σας λέω εγώ, σηκώστε τα μάτια σας και κοιτάξτε τα χωράφια ότι είναι άσπρα και έτοιμα ήδη για θερισμό. Κι ο θεριστής παίρνει μισθό και μαζεύει καρπό για αιώνια ζωή, για να χαίρεται και ο σποριάς μαζί και ο θεριστής. Γιατί σ' αυτό πάνω βγαίνει αληθινός ο λόγος: Άλλος είναι που σπέρνει και άλλος που θερίζει. Εγώ σας έχω στείλει να θερίζετε αυτό για το οποίο δεν έχετε εσείς κουραστεί. Άλλοι έχουν κουραστεί και εσείς έχετε μπει μέσα στον δικό τους κόπο ως κήρυκες της σωτηρίας».

Και από την πόλη εκείνη πίστεψαν σ' αυτόν πολλοί από τους Σαμαρείτες, εξ αιτίας της μαρτυρίας της γυναίκας, που έλεγε ότι 'μου είπε όλα όσα έκανα'. Όταν λοιπόν τον πλησίασαν οι Σαμαρείτες, τον παρακαλούσαν να μείνει κοντά τους. Και έμεινε εκεί δύο ημέρες. Και πολλοί περισσότεροι πίστεψαν εξ αιτίας των λόγων Του. Και στη γυναίκα λέγανε ότι «τώρα πια δεν πιστεύουμε εξαιτίας των όσων μας είπες. Γιατί εμείς οι ίδιοι έχουμε ακούσει και γνωρίζουμε ότι αυτός στ' αλήθεια είναι ο Σωτήρας του κόσμου, ο Χριστός». Προηγείται δηλαδή η ακοή του Λόγου, απαραίτητη όμως είναι μετέπειτα η συνάντηση με τον ίδιο τον Χριστό για να τον γνωρίσει ο άνθρωπος και να σωθεί. Και αυτό επιτυγχάνεται μέσω πίστης, προσευχής, μυστηριακή ζωής, προσωπικής μελέτης της Αγίας Γραφής, ταπείνωσης και αγάπης.

Μέσα από τον πλούσιο αυτόν θεολογικό διάλογο, ο Χριστός αποκαλύπτει στην Σαμαρείτισσα βασικές αλήθειες της χριστιανικής μας ζωής. Πρώτα-πρώτα ότι Εκείνος είναι ο Μεσσίας, που ανέμεναν οι προφήτες, και ο Λυτρωτής του κόσμου. Της τονίζει ότι το προσκύνημα και η υγιής λατρεία του Θεού δεν έχει να κάνει μόνο με τον κατάλληλο τόπο, ή τον χρόνο, αλλά εξαρτάται από τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος, αφού και ο Θεός είναι Πνεύμα και υπάρχει παντού. Προϋπόθεση είναι να έχει ο άνθρωπος καθαρή καρδιά. Της λέγει ακόμη πως η λατρεία του Θεού δεν πρέπει να γίνεται εξωτερικά, τυπικά και επιφανειακά, αλλά εσωτερικά, ταπεινά και πνευματικά για να είναι αληθινή. Όπου επικρατεί το συμφέρον και η ιδιοτέλεια δεν μπορεί κάποιος να λατρεύει γνήσια το Θεό, αλλά μάλλον λατρεύει το άτομό του. Με τα λόγια αυτά δεν παραγνωρίζει φυσικά ο Χριστός την αξία του ναού, που είναι ο οίκος του Θεού. Αλλά επισημαίνει ότι το βασίλειό Του βρίσκεται εγκατεστημένο στα βάθη του ψυχισμού του ανθρώπου, εκεί όπου λεπτότατες πνευματικές χορδές ενώνουν Θεό και άνθρωπο.

Η ιστορία αυτή αποδεικνύεται σκάνδαλο για την εποχή εκείνη, για έναν σημαντικό λόγο: Εμφανίζει τον Ιησού να συζητάει βαθιά θρησκευτικά ζητήματα όχι με ραββίνους και θεολόγους της εποχής Του, αλλά με μια αλλόθρησκη γυναίκα από τη Σαμάρεια, που είχε βεβαρυμένο μάλιστα ηθικό μητρώο. Αυτήν την γυναίκα, αλλά και κάθε άνθρωπο αμαρτωλό, πολύ περισσότερο δε πρώην άσπονδους εχθρούς (όπως ήσαν οι Ιουδαίοι με τους Σαμαρείτες) ο Κύριος δείχνει με τη στάση και τη διδασκαλία Του ότι όχι μόνο δεν απορρίπτει, αλλά συμφιλιώνει και οδηγεί στη μετάνοια, μέσω της πίστης στο πρόσωπο Του, και δημιουργεί γέφυρες υγιούς επικοινωνίας.

Ο ίδιος έφερε την νέα κοινωνία του Πνεύματος του Θεού. Τώρα πλέον οι άνθρωποι μπορούν να ικανοποιούν την πνευματική τους δίψα για πάντα, με τον άρτο και τον οίνο της αιώνιας αλήθειας. Και στο πνευματικό βασίλειο που ανέτειλε, οι άνθρωποι λατρεύουν σωστά το Θεό -που εμφανίζεται για πρώτη φορά τόσο καθαρά ως Πατέρας και Αγάπη- πέρα από κάθε διάκριση, εθνική, κοινωνική ή ηθική.

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ:

Κυριακοδρόμιο, εκδ. 'Άρτος Ζωής', Αθ. 2011

Κων/νου Γρηγοριάδη, 'Λόγος και ύπαρξη', τ. α', έκδ. β', εκδ. 'Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος', Μήλεσι Αττικής, Αθ. 2001

Σταύρου Φωτίου, 'Ορθόδοξα μηνύματα', εκδ. Γρηγόρης, Αθ. 2000

Τιμοθέου Κιλίφη, αρχιμ. 'Τα τέσσερα Ευαγγέλια και Πράξεις αποστόλων', α' τόμος, 4η έκδ., Αθήνα